

Айша сұлу

Баяғыда Өмірбек деген бай болыпты, байдың үш қызы болыпты. Байдың кіші қызының аты Айша екен. Айшаның ай десе аузы бар, күн десе көзі бар, үріп ауызға салғандай сұлу екен.

Күндердің күнінде бір бала келіп Өмірбектің қойын бағады. Бұл баланың келу себебі былай еді: әкесі, шешесі ағаларынан ерте айрылып жасынан жоқшылық пен жетімдікті бірдей көріп өседі. Содан бұл бала бір байға жалданады. Көп кешікпей сол ауылда жұқпалы ауру шығады. Ол ауылдың ақсақалдары мен қара сақалдары: «Осы ауруды әкелген – осы бала», – деп баланы қуып жібереді. Қашып келе жатқан баланың алдынан сол жалданған байдың баласы кездеседі. Ол аң аулап келе жатыр екен. Байдың баласы кездескен үйіндегі жалшы бала екенін танып: «Әй, Бек! Бері кел!» – деп шақырады. Содан жаңағы байдың баласы Бекті шақырып алып: «Сен неге қашасың, қайт ауылға!» – деп аттың, бауырына алып сабайды. Бек: «Кетсем өшімді алып кетейін», – деген ойға келіп: «Қайтсам қайтайын, артыңа мінгестіре кет!» – дейді жалынған болып. Байдың баласы: «Кел», – деп еңкейе бергенде, Бек қолынан шап беріп ұстай алып аттан жұлып тастайды да, бастан бір тебеді. Сөйтіп, атын, қару-жарағын тартып алып, Бек беті ауған жаққа қарай жүріп кетеді. Жүріп келе жатса, алдынан бір ауыл кездеседі. Бек осы ауылға келіп қойшы болады. Бұл әлгі Өмірбектің ауылы еді. Бек осы ауылда тұра береді. Бір күні Бек суға шомылып келе жатса, Өмірбектің үш қызы суға келе жатады. Айша Бекті көріп оның тұлғасына, бет-ажарына қызығады.

Ақыры Бек пен Айша бір-біріне ғашық болады. Бірақ қосыламыз деуге байдан қорқады. Өмірбек ішінен: «Осы қыздарымды ешкімнен қалыңмал алмай-ақ сүйгеніне қоссам», – деп ойлайтын еді.

Бір күні ол қыздарын жинап алып, оларға өзінің ойын айтады.

Szépséges Ajsa

Élt valamikor egy Ömirbek nevű uraság, akinek volt három lánya. A legkisebbet, akinek ajkai olyanok voltak mint a hold, szemei pedig, mint a nap, Ajsának hívták. Szépségével mindenkit elbűvölt.

Egyszer egy nap egy új fiút fogadtak fel Ömirbek juhainak őrzésére. Ennek a fiúnak ez a története: szüleit korán elvesztette, nélkülözésben és árvaságban cseperedett. Így aztán elszegődött egy gazdag úrhoz. Csakhogy nem sokkal később egy ragályos betegség kezdte tizedelni a falu népét. Az idősek és a fiatalok mind a fiút okolták a betegség behurcolásával, ezért elűzték. A fiú menekülés közben egyszer csak összetalálkozott a gazdája fiával, aki éppen vadászott. A gazdag ember fia felismerte szolgálójukat, és odakiáltott neki: „Hé, Bek, gyere ide!” Magához hívta, majd megkérdezte: „Hová szöksz? Menj vissza a faluba!” – azzal a ló hátáról jól megverte. Bek bosszút akart állni, ezért így szólt: „Rendben, visszamegyek. Engedd, hogy felüljek mögéd a lóra!” A gazdag ember fia előrehajolt, és a kezét nyújtotta. Bek csak erre várt, megragadta, lerántotta a lóról, és fejbe rúgta. Miután így megszerezte tőle a lovát és a fegyverét, Bek elvágtatott, ment, amerre a szeme látott. Egyszer egy faluhoz ért, itt juhász lett. Ez volt Ömirbek faluja, Bek itt telepedett le.

Egy nap épp amikor a patakban mosakodott, Ömirbek három lánya jött vízért. Amikor Ajsa meglátta Beket, azonnal megtetszett neki a fiatalember daliás termete és helyes arca.

Egymásba szerettek, de féltek az uraságnak megmondani, hogy össze akarnak házasodni. Ömirbek közben így gondolkozott magában: „A lányaimat fizetség nélkül is ahhoz adom, akit szeretnek.”

Egy nap hívatta lányait, és közölte a kívánságát: „Lányaim, aki tetszik nektek, azt dobjátok meg egy almával” – azzal adott mindháromjuknak egy-egy almát. Az Ömirbek földjén élő emberek mind összegyűltek, a három lány pedig kiválasztotta a kedvesét. Kiderült,

Сөйтіп, барлық елін жинап алып: «Қыздарым, кімді ұнатсаңдар, соны алмамен ұрыңдар», – деп, үшеуіне үш алма береді. Өмірбектің қол астындағы халық түгел жиылады, үш қызының ішінен үлкені мен ортаншысының ұнатқаны – байдың балалары, ал Айшаның сүйгені манағы Бек болып шығады. Өмірбек Айшаға өкпелеп, басқа қыздарын жасауларымен ұзатады да, Айшаға жасау бермейді. Олар өз еңбектерімен күн көреді.

Күндердің күнінде Өмірбек ауырады. Бұған бақсы-балгерлердің айтуынша: «Киіктің еті ем болады», – дейді. Осыны естіген Бек аңға шығады. Өмірбектің бай күйеулері далада Бекпен кездесе кетеді. Бірақ Бекті танымайды. Бек бұл кезде киік ұстап, бауыздап жатады. Бектен жаңағы бажалары тұрып ет сұрайды. Бек оларға киіктің қарын-құрындарын береді де, оның ақысына арқаларына таңба басады.

Бек киіктің етін әкелген соң, жақсылап пісіріп табаққа салады, табактың бір шетіне сиырдың тезегін салады. Айша етті әкесіне апарып тартады. Әкесі жеп болған соң:

– Мына тезегің не? – дейді.

– Сиыр қорада тұрамыз, өзіңіздің берген үйіңіз ғой, мүмкін байқаусызда түсіп кеткен сиырдың тезегі шығар, – дейді қызы. Бай күйеу балалары да қайын атасына киіктің ішек-қарнын береді. Өмірбек киіктің етін жегесін жазылып кетеді.

Бай күйеулері: «Біз киік атып әкеліп, атамызды өлімнен жазып алдық», – деп мақтанады. Бек бір күні баяғы бай баласынан тартып алған киімді киіп, атты мініп Өмірбектің үйіне барды. Өмірбек Бекті танымай қалады. Бек: «Сізді ауру деп еді, кім жазды?» – деп сұрайды. Өмірбек өзінің бай күйеулері жазғанын айтады. Бек бай күйеулерінің киіктің етін кімнен алғанын айтады. Өмірбек оған сенбейді. «Нанбасаңыз күйеулеріңізді шақырып алдырыңыз, олар анығын айтар», – дейді. Өмірбек күйеу балаларын шақыртады. Арқаларына таңба басылған бай күйеу балалары тана алмайды. «Адамның қасиеті малда емес, адамшылығында», – дегенді Өмірбек сонда ғана түсінеді.

Айша сұлу мен Бек адал еңбегімен бақытқа жетіп, елге қадірлі болыпты.

hogy a legidősebb és a középső lány kiszemeltje egy-egy gazdag ember fia, Ajsa kedvese pedig Bek volt. Ömirbek nagy haragra gerjedt, másik két lányának nagy hozományt adott, de Ajsának semmit. Ők a saját munkájukból éldegéltek.

Egy nap Ömirbek megbetegedett. A gyógyítók és kuruzslók szerint az antilop húsa az egyetlen gyógyír a betegségére. Amint ezt meghallotta, Bek elment vadászni. Találkozott Ömirbek másik két vejével, de nem ismerték fel őt. Bek elejtett egy antilopot, és levágta. Sógorai kértek a zsákmány húsból. Bek odaadta a vad belsősegeit, azzal a feltétellel, hogy cserébe a sógorok hátára billogot üt.

Bek hazavitte az antilop húsát, jól megfőzte, tányérba rakta, a tányér szélére pedig tehéntrágyát kent. Ajsa felszolgálta apjának a húst. Miután az apja végzett az evéssel, megkérdezte:

– Mi ez a trágya itt?

– Marhaistállóban lakunk, hiszen azt kaptuk tőled, véletlenül kerülhetett oda a marhaganéj – válaszolta a lánya.

Az uraság másik két veje az antilop belsősegeit nyújtotta át apósának. Ömirbek az állat húsától meggyógyult.

Erre vejei dicsekedni kezdtek: „Elejtettünk egy antilopot, így megmentettük apósunkat a haláltól.” Bek egy nap felvette a ruhát, amit korábbi gazdája fiától szerzett, lóra szállt, és Ömirbek házához ment. Ömirbek nem ismerte fel a fiút. Bek megkérdezte:

– Önt nagyon betegnek mondták, ki gyógyította meg?

– A vőim gyógyítottak meg – felelte Ömirbek.

Bek akkor elmondta, hogy kitől kapták a vők az antilop húsát. Ömirbek nem hitt neki.

– Ha nem hiszi, hívja ide a vejeit, majd ők megmondják az igazat.

Ömirbek hívatta őket. A vejei semmit nem tagadhattak hátukon Bek jelével. Ömirbek csak akkor értette meg, hogy az ember erénye nem a vagyona, hanem az emberségessége.

A szépséges Ajsa és Bek a nép megbecsülését kivívták, tisztességes munkájukból boldogan éltek.